ปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล*
Predicting Factors of Social Intelligence among Nursing Students*

ดวงใจ วัฒนสินธุ์** สิริพิมพ์ ชูปาน***
Duangjai Vatanasin** Siripim Chupan***

Received : 2/11/61
Revised: 17/4/62
Accepted: 18/4/62

บทคัดย่อ

ความฉลาดทางสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น หากนักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางสังคมสูงจะสามารถสร้างสัมพันธภาพและให้บริการด้านสุขภาพกับผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับสหสาขาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยเชิงพรรณนาชนิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดทางสังคมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จำนวน 450 คน ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความฉลาดทางสังคม แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล แบบประเมินพฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ และแบบประเมินความผูกพันในครอบครัว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบประเมินที่ 2-7 เท่ากับ .83, .90, .89, .85, .92 และ .84 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางสังคมสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 106.08 (SD.= 9.04) จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว สัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 52.40 (R^2=.524, F=163.796, p<.001) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ (β=.597, p<.01) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว (β=.145, p<.001) และสัมพันธภาพในครอบครัว (β=.100, p<.001)

ผลการศึกษานี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือโปรแกรมส่งเสริมความฉลาดทางสังคมให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว รวมทั้งส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

คำสำคัญ : นักศึกษาพยาบาล ความฉลาดทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว สัมพันธภาพในครอบครัว

** งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
**** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

ABSTRACT

Social intelligence is an important foundation to build relationships with others. Nursing students with high social intelligence are more likely to build a good relationship with others and also provide the best health care services to their clients. Moreover, they can work with multidisciplinary teams effectively. This predictive correlational study aimed to investigate the social intelligence and its predicting factors among nursing students. The participants were 450 nursing students in the Eastern part of Thailand selected by using proportional stratified random sampling. Data was collected using self-reported measures of personal information, Social intelligence, Emotional intelligence, Learning styles, Nursing adaptation, Online chatting addiction behaviors, and Family relationships. The questionnaires no. 2-7 yielded Cronbach's Alpha of .83, .90, .89, .85, .92, and .84 respectively. Descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis were employed for data analyses.

The study findings revealed that nursing students have high levels of social intelligence with a mean score of 106.08 (SD.= 9.04). Stepwise multiple regression analysis demonstrated that emotional intelligence, nursing adaptation, and family relationships together could explain 52.40% of the variance in social intelligence of these nursing students (R^2=.524, F=163.796, p<.001). The most significant predicting factor was emotional intelligence (β=.597, p<.01) followed by nursing adaptation (β=.145, p<.001) and family relationships (β=.100; p<.001).

Results from this study generated important baseline data which can be used to design the learning activities or extracurricular activities or program to increase nursing students' social intelligence by enhancing emotional intelligence, adaptation skills, and family relationships.

Keywords : Nursing Students, Social Intelligence, Emotional Intelligence, Nursing Adaptation, Family Relationships

---

**This research was supported by Grant from Faculty of Nursing, Burapha University*

***Assistant Professor, Faculty of Nursing, Burapha University*

****Lecturer, Faculty of Nursing, Burapha University*

ความเป็นมาและความสำคัญ

นักศึกษาพยาบาลเป็นบุคคลที่มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน อย่างเป็นองค์รวม นักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่หลากหลายตลอดเวลาทั้งในส่วนของเพื่อน อาจารย์ สหสาขาวิชาชีพ ผู้รับบริการ และครอบครัว หากนักศึกษาพยาบาลมีความมั่นคงในการแสดงบทบาท มีพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ จะสามารถติดต่อประสานงานกับบุคลากรในทีมสุขภาพ และให้บริการด้านสุขภาพกับผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากนักศึกษาพยาบาลมีปัญหาด้านสัมพันธภาพและการปรับตัว มักมีความสุขในการเรียนลดลง[1] และมีปัญหาภาวะสุขภาพจิต เช่น เครียด ซึมเศร้า เป็นต้น[2] จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ทำให้เกิดทักษะทางสังคมที่ดี สามารถเรียนรู้ และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี[3-4] ความฉลาดทางสังคมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานภายในที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีความฉลาดทางสังคมสูงจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้[4] เป็นความสามารถในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นให้ความร่วมมือ[5] ผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมสูงมักเป็นผู้ที่มีการตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) โดยสามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Social Facility) ซึ่งเป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความไว เข้าใจผู้อื่นได้ดี แสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับสถานการณ์ และช่วยเหลือผู้ที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี[4] จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมสูงมักมีความเอื้ออาทร มีพฤติกรรมเกื้อกูล[3] สามารถปรับอารมณ์และจิตใจให้เข้ากับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างกลมกลืน[4-5] โดยหากนักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางสังคมสูงก็จะเป็นผู้ที่มีท่าทีเป็นมิตรจริงใจ ซื่อสัตย์ ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้ แสดงออกต่อผู้อื่นด้วยท่าทีที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้าง มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งโน้มน้าวหรือจูงใจผู้รับบริการให้ดูแลภาวะสุขภาพของตนเองได้

จากแนวคิดความฉลาดทางสังคมของโกลแมน[4] ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยคัดสรรที่อาจสามารถทำนายความฉลาดทางสังคม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์[4] รูปแบบการเรียนรู้[6] ความสามารถในการปรับตัว[7] พฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์[8] และสัมพันธภาพในครอบครัว[9] โดยความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ซึ่งเป็นความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น และความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น แบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านดี เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ด้านเก่ง เป็นความสามารถในการรู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง และด้านสุข เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข[10] ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็น

พื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางสังคม[4] ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมักมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เข้าใจตนเอง แรงจูงใจของตนเอง มีความภูมิใจในตนเอง และมีความพึงพอใจในตนเอง ทำให้สามารถสร้างสัมพันธภาพ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด (r=-.365, p<.01) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี (r=.639, p<.01)[11] รวมทั้งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคมของครูฝึกสอนในมหาวิทยาลัย[12]

ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ซึ่งเป็นลักษณะความชอบและความถนัดในการรับข้อมูลของนักศึกษาพยาบาล หรือความสามารถในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน[13] รูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านเชาว์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคม จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของประเทศจอร์แดนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=.42, p<.05)[6]

นอกจากนี้ ความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การอยู่ร่วมกับอาจารย์และเพื่อน[14] เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางสังคม โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงก็จะสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ซึ่งจะส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงมักมีความฉลาดทางสังคมสูง (r=.49, p<.01)[7] และนักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง (r=.46, p<.001)[11] รวมถึงความสามารถในการปรับตัวด้านเพื่อน การเรียนภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β=.311, β=.318, β=.217, p<.01 ตามลำดับ)[14]

สำหรับพฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ (Chat Addiction) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการใช้สื่ออินเตอร์เน็ตในการสนทนาออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลที่มีปริมาณมากอย่างไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จนส่งผลกระทบหรือแทรกแซงกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันมากเกินไป หากนักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมการติดสนทนาออนไลน์สูงมักหมกมุ่นอยู่กับโลกอินเตอร์เน็ต ทำให้การเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลดลง ไม่สนใจและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น[8] ซึ่งส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม โดยจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีพฤติกรรมติดอินเตอร์เน็ตสูง มักมีความฉลาดทางอารมณ์น้อย (r=-.30, p<.01)[8]

นอกจากนี้ สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relationship) ซึ่งเป็นการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อลักษณะของความผูกพันและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว แสดงถึงความใกล้ชิดสนิทสนม ความอบอุ่น ห่วงใย และความใส่ใจซึ่งกันและกัน[15] สัมพันธภาพในครอบครัวถือเป็นพื้นฐานสำคัญของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ผู้ที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะเรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพจากครอบครัว ส่งผลให้มีความฉลาดทางสังคมสูง และสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี หรือมีความผูกพันในครอบครัวสูงมักมีความฉลาดทางอารมณ์สูง[9] ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของความฉลาดทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาลในการดูแลภาวะสุขภาพของประชาชน จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมในนักศึกษาพยาบาล ซึ่งการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผลของการศึกษาครั้งนี้จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยทำนายที่มีต่อความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และเสริมสร้างความฉลาดทางสังคม เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถมีปฏิสัมพันธ์ มีทักษะทางสังคมที่เหมาะสม และสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพยาบาลวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

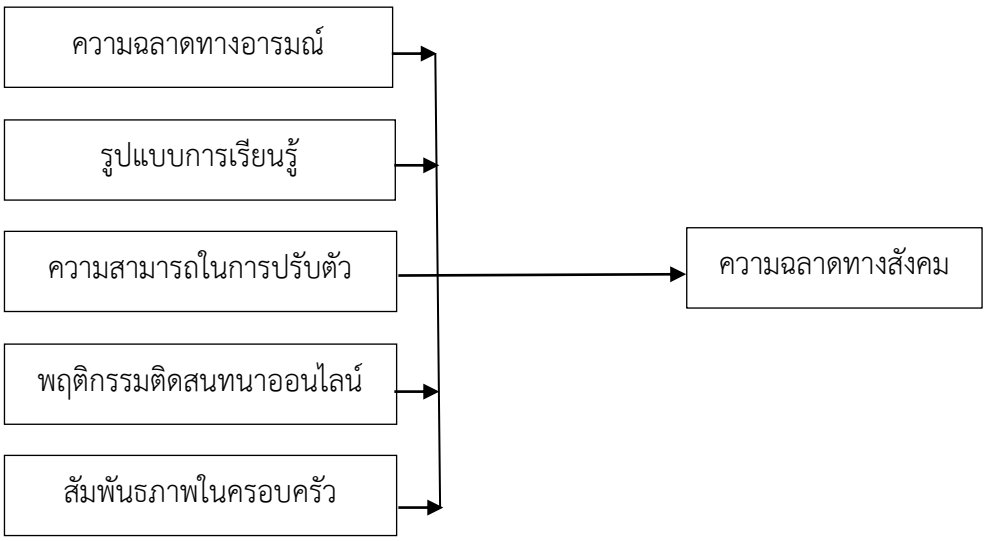
1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล โดยปัจจัยคัดสรรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ และสัมพันธภาพในครอบครัว

สมมติฐานการวิจัย

ความฉลาดทางอารมณ์ รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ และสัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ พัฒนามาจากแนวคิดความฉลาดทางสังคมของโกลแมน[4] ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยพบว่า ปัจจัยคัดสรรที่คาดว่าจะสามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีสมมุติฐานว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมักเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ร่วมกับการที่นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้ที่ดี มีความสามารถในการปรับตัวสูง มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีและแน่นแฟ้นร่วมกับมีพฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์น้อย ทำให้มีเวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทำความเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น แสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งสามารถจัดการกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี จึงมีความฉลาดทางสังคมสูง ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรคัดสรรกับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวางชนิดการหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Cross-sectional, Predictive Correlation Design) เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคม พ.ศ. 2561 การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา (รหัสจริยธรรมเลขที่ Hu 061/2560)

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 730 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในปีการศึกษา 2560 ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) อ่านและเขียนภาษาไทยได้ 2) ไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคทางจิตเวชจากจิตแพทย์ และ 3) ยินยอมเข้าร่วมวิจัย และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณด้วยโปรแกรม G power กำหนดอำนาจในการทดสอบ (Power of Test) ที่ระดับ .95 ขนาดอิทธิพล (Effect Size) ระดับเล็กน้อย .05 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 404 คน ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ งานวิจัยนี้จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (Student Information Form) เป็นข้อคำถามส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย (GPA) ระดับชั้นปี รายได้ของครอบครัว ค่าใช้จ่ายของตนเอง ประวัติการใช้สารเสพติด เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางสังคม พัฒนาโดยกาญจน์กมล สุวิทยา16 ตามแนวคิดของโกลแมน4 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 35 ข้อ ที่ใช้ประเมินความฉลาดทางสังคมของวัยรุ่น ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ทางสังคม การรู้คิดทางสังคม และการมีทักษะทางสังคม ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ การแปลผลจากคะแนนรวมของแบบประเมินทั้งฉบับ ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 35-140 โดยคะแนนสูงแสดงว่ามีความฉลาดทางสังคมสูง นอกจากนี้ยังแบ่งความฉลาดทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความฉลาดทางสังคมระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 106-140 ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 71-105 และระดับต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35-70 แบบประเมินฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงและมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในกลุ่มนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ เท่ากับ .8516 โดยการศึกษานี้นำแบบประเมินฯ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .83

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ พัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต6 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 52 ข้อ สำหรับประเมินความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ การแปลผลโดยการรวมคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 52-208 โดยคะแนนสูง แสดงว่า มีความฉลาดทางอารมณ์สูง แบบประเมินฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่หลากหลาย มีค่าความเชื่อมั่นสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในนักศึกษาพยาบาลเท่ากับ .906 ในการศึกษานี้ได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .90

ส่วนที่ 4 แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ ฉบับภาษาไทยที่แปลโดยพูลสุข เจนพานิชย์ วิสุทธิพันธ์ และ พรศรี ดิสรเตติวัตน์[8] ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ เพื่อประเมินลักษณะการเรียนรู้ใน 6 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้แบบอิสระ การเรียนรู้แบบพึ่งพา การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง การเรียนรู้แบบแข่งขัน และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การแปลผลคิดคะแนนรวมของการเรียนรู้ในแต่ละรูปแบบ ซึ่งคะแนนสูงแสดงว่ามีรูปแบบการเรียนรู้ดี แบบประเมินนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล โดยพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .878 ในการศึกษานี้ได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .89

ส่วนที่ 5 แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล พัฒนาโดยชวนพิศ ยงยิ่งยืน[10] ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ เพื่อประเมินความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนภาคทฤษฎี การเรียนภาคปฏิบัติ อาจารย์ และเพื่อน ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การแปลผลจะคิดคะแนนรวมของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยคะแนนสูง แสดงว่า มีความสามารถในการปรับตัวดี แบบประเมินฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่น

อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .9310 และในการศึกษานี้ได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .85

ส่วนที่ 6 แบบประเมินพฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์ ฉบับภาษาไทยที่แปลและดัดแปลงโดย วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง[17] ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดสนทนาออนไลน์ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน การแปลผลโดยการรวมคะแนนทั้งฉบับ ซึ่งจะอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน โดยคะแนนสูง แสดงว่ามีพฤติกรรมการสนทนาออนไลน์สูง แบบประเมินนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.9317 การศึกษานี้ได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .92

ส่วนที่ 7 แบบประเมินความผูกพันในครอบครัว พัฒนาโดยเรชนิคและคณะ[15] แปลเป็นภาษาไทยและดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของคนไทยโดยพิสมัย นพรัตน์[18] ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว แสดงถึงความใกล้ชิดของบุคคลในครอบครัว การรับรู้ถึงความเอาใจใส่ความพอใจในสัมพันธภาพในครอบครัว การรู้สึกถึงความรัก และความรู้สึกเป็นที่ต้องการของสมาชิกในครอบครัว คำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 5 คะแนน และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน ข้อคำถามมีทั้งข้อความที่มีความหมายทางบวกและทางลบ ซึ่งข้อความที่มีความหมายทางบวก คือ ข้อที่ 1, 4, 5, 6, 8 และ 11 และข้อความที่มีความหมายทางลบ คือ ข้อที่ 2, 3, 7, 9, 10 และ 12 การแปลผลโดยการรวมคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งมีค่าคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12-60 คะแนน โดยคะแนนสูง หมายถึง มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี หรือมีความผูกพันในครอบครัวมาก แบบประเมินความผูกพันในครอบครัวผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคในกลุ่มวัยรุ่นระหว่าง .83-.85 ซึ่งในการศึกษานี้ได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .84

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ตามรหัสจริยธรรมเลขที่ Hu 061/2560 ลงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2560 และคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความยินยอมของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาของการวิจัย พร้อมทั้ง ชี้แจงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งการวิจัยจะไม่มีผลต่อผลการเรียนแต่อย่างใด และขอความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งให้ลงลายมือชื่อในใบยินยอม หลังจากนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 45 นาที ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดตอบแบบสอบถาม และออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องบอกเหตุผล หรือคำอธิบายใดๆ และไม่มีผลกระทบต่อการศึกษา

แต่อย่างใด หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามและเก็บเอกสารใส่ซองปิดผนึก เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นไปในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และความฉลาดทางสังคมด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) โดยมีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนด้วย Histogram, Boxplot, Scatter Plots, Probability Plots, Kolmogorov-Smirnov Test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรง (Linearity) ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีความคงที่ (Homoscedasticity) และตัวแปรทำนายไม่มีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 94 มีช่วงอายุระหว่าง 17-24 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 20.01 ปี (S.D.=1.39) จำแนกเป็นชั้นปีที่ 1 จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 มีผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (S.D.=.37) มีค่าใช้จ่ายประจำเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 4,805 บาทต่อเดือน โดยได้รับค่าใช้จ่ายประจำเดือนจากผู้ปกครองคิดเป็นร้อยละ 74.50 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาร้อยละ 20 และทำงานพิเศษร้อยละ 4.50 ซึ่งส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอสำหรับแต่ละเดือน (ร้อยละ 77.10) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวนใกล้เคียงกันพักอาศัยอยู่ภายในหอพักของมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 32) หอพักของคณะพยาบาลศาสตร์ (ร้อยละ 31) และหอพักภายนอกมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 32) และที่เหลือพักอยู่กับผู้ปกครองหรือญาติ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 บิดามารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน และร้อยละ 20 บิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 45 พนักงานบริษัท ร้อยละ 18 และรับราชการร้อยละ 17 ที่เหลือประกอบอาชีพค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว โดยคิดเป็นร้อยละ 10 เท่ากัน และนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่สมัครใจเข้าเรียนพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 94

2. ความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง (Mean = 106.08, S.D.=9.04) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความฉลาดทางสังคม ด้านการตระหนักรู้ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.74 (S.D.=3.73) การรู้คิดทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.12 (S.D.=3.12) และการมีทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.21 (S.D.=3.92) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐานของความฉลาดทางสังคม (n=450)

ตัวแปร	Mean	S.D.	Range		ระดับ
			Actual	Possible	
ความฉลาดทางสังคม	106.08	9.04	69-132	35-140	สูง
การตระหนักรู้ทางสังคม	35.74	3.73	18-48	12-48	
การรู้คิดทางสังคม	30.12	3.12	19-39	10-40	
การมีทักษะทางสังคม	40.21	3.92	28-49	13-52	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร

จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว สัมพันธภาพในครอบครัว และรูปแบบการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคม (r=.705, r=.592, r=.323, r=.172; p<.01) ส่วนพฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางสังคม (r=-.232, p<.01) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (n=450)

ตัวแปร	Mean	S.D.	1	2	3	4	5	6
1. ความฉลาดทางสังคม	106.08	9.04	1					
2. ความฉลาดทางอารมณ์	162.83	15.66	.705*	1				
3. รูปแบบการเรียนรู้	202.86	14.51	.172*	.058	1			
4. ความสามารถในการปรับตัว	130.02	12.68	.592*	.704*	.255*	1		
5. พฤติกรรมติดสนทนาออนไลน์	26.57	9.97	-.232*	-.382*	-.244*	-.233*	1	
6. สัมพันธภาพในครอบครัว	47.96	7.02	.323*	.439*	.019	.429*	-.242*	1

* p<.01

4. ปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว และสัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 52.40 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ (β=.597, p<.01) รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว (β=.145, p<.001) และสัมพันธภาพในครอบครัว (β=.100, p<.001) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล

ปัจจัยคัดสรร	b	SE	β	t	p-value
Constant	27.486	4.158		6.610	.000
ความฉลาดทางอารมณ์	.344	.027	.597	12.740	.000
ความสามารถในการปรับตัว	.104	.034	.145	3.007	.003
สัมพันธภาพในครอบครัว	.047	.016	.100	2.924	.004

R2=.524, Adjust R2=.521, R=.724, F=163.796, p<.001

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางสังคม ระดับสูง (Mean=106.08, S.D.=9.04) ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาพยาบาลได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาความฉลาดทางสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับจากการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย อย่างเป็นลำดับขั้นของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) สาขาพยาบาลศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักศึกษาพยาบาลบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเริ่มต้นเรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ตั้งแต่ในชั้นปีที่ 1 จากการกำหนดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การอภิปราย การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนการมอบหมายงานกลุ่ม เพื่อให้นักศึกษาได้ปรับตัวเข้ากับอาจารย์และเพื่อนในชั้นเรียน หลังจากนั้นจึงมอบหมายให้นักศึกษาได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลที่หลากหลาย ทั้งเพื่อนร่วมกลุ่ม อาจารย์นิเทศ พยาบาลวิชาชีพ สหสาขาวิชาชีพ ผู้รับบริการและครอบครัว ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบนหอผู้ป่วย จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้นักศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลรอบข้างอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสังคมเป็นสิ่งที่มีผลโดยตรงต่อสรีระ ความคิด อารมณ์ การรับรู้ และพฤติกรรมของบุคคล ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะหรือความสามารถทางด้านสังคมที่เพิ่มขึ้น[5] สอดคล้องกับแนวคิดของโกลแมน[4] ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถของบุคคลในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ การพัฒนาความฉลาดทางสังคมควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน[5] จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความฉลาดทางสังคมสูง

2. ปัจจัยทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว และสัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 52.40 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ (β=.597, p<.01) รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว (β=.145, p<.001) และสัมพันธภาพในครอบครัว (β=.100, p<.001) ทั้งนี้ สามารถอภิปรายตามขนาดอิทธิพลของปัจจัยคัดสรรได้ ดังนี้

2.1 ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลโดยมีอิทธิพลทางบวกต่อความฉลาดทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β=.597, p<.01) แสดงว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมักจะเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมสูง สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคมของครูฝึกสอนในมหาวิทยาลัย[12] ทั้งนี้ สามารถอธิบายตามแนวคิดความฉลาดทางสังคมของโกลแมน[4] ได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางสังคม โดยความฉลาดทางอารมณ์จะเริ่มจากการพัฒนาความเข้าใจในตนเอง การตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ความสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น[4-5] เช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีความเข้าใจตนเองสูง มีความภูมิใจในตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี แสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี[11] ส่งผลให้มีความฉลาดทางสังคมสูง[12]

2.2 ความสามารถในการปรับตัวสามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลโดยมีอิทธิพลทางบวกต่อความฉลาดทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β=.145, p<.001) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง มักเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมสูงด้วย เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของกนกพร หมู่พยัคฆ์ และคณะ[19] ที่พบว่า ความสามารถในการปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=.49, p<.01) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า นักศึกษาพยาบาลต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดันทั้งในด้านการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับการเรียน เพื่อน อาจารย์ ผู้รับบริการ และสหสาขาวิชาชีพ รวมทั้งต้องปรับตัวเข้ากับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในมหาวิทยาลัย ซึ่งทางหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและมหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการปรับตัวของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นเข้ามาศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย เช่น การปฐมนิเทศ กิจกรรมเสริมสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง การแข่งขันกีฬาน้องใหม่ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลายจากการเรียนและเป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา เพื่อน และรุ่นพี่ในรั้วมหาวิทยาลัย[20] กิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ เหล่านี้ มีเป้าหมายสำคัญในการให้นักศึกษาสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลให้ดีขึ้น หากนักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการปรับตัวสูง ทั้งในด้านการเรียนภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ อาจารย์ และเพื่อน ก็มักจะเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง ไวต่อความรู้สึก เข้าใจความต้องการของผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี[11] ส่งผลให้มีความฉลาดทางสังคมสูงขึ้น และมีทักษะการเข้าสังคมเพิ่มขึ้นด้วย[7]

2.3 สัมพันธภาพในครอบครัวสามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล โดยมีอิทธิพลทางบวกต่อความฉลาดทางสังคม (β=.100, p<.001) โดยนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มักมีความฉลาดทางสังคมสูงด้วย เป็นไปในทิศทางเดียวการศึกษาของกานเบอร์[21] ที่พบว่า บุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดี มีความแน่นแฟ้น มักมีความฉลาดทางสังคมสูง ส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีความขัดแย้งหรือสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีมักมีความฉลาดทางสังคมน้อย ทั้งนี้สามารถอธิบายตามแนวคิดความฉลาดทางสังคมของโกลแมน[4] ได้ว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นสิ่งที่ต้องหล่อหลอมและพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งสัมพันธภาพภายในครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดรูปแบบความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของบุคคล เปรียบเสมือนต้นแบบในการเรียนรู้ และหล่อหลอมทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น[15] เช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาลที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มักรับรู้ว่าตนเองผูกพันและใกล้ชิดกับบิดามารดาเป็นอย่างมาก รู้สึกว่าตนเองได้รับการดูแลเอาใจใส่ เป็นที่รักและต้องการของครอบครัว ซึ่งส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สัมพันธภาพที่ดี โดยมีต้นแบบจากบุคคลในครอบครัว มักมีมุมมองต่อสัมพันธภาพในทางบวก ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สนใจและใส่ใจในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการตระหนักรู้ทางสังคมสูง มีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี[4-5] ทำให้มีความฉลาดทางสังคมสูง[9]

2.4 พฤติกรรมติดการสนทนาออนไลน์ไม่สามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางสังคม (r=-.232, p<.01) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่มีพฤติกรรมติดการสนทนาออนไลน์มักมีความฉลาดทางสังคมน้อย เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของฮามิสสิและคณะ[8] ที่พบว่า พฤติกรรมการติดอินเตอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย (r=-.30, p<.01) ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาพยาบาลที่หมกมุ่นกับการสนทนาออนไลน์ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารเปลี่ยนแปลงจากการพูดคุยกันเฉพาะหน้าระหว่างบุคคลเป็นการพูดคุยผ่านระบบอินเตอร์เน็ต ทั้งแชทหรือเฟสบุ๊ค โดยใช้ระยะเวลายาวนานและไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มักหมกมุ่นกับการอยู่ในโลกอินเตอร์เน็ต ไม่สนใจ รับรู้ และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น[8] มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลดลง ทำให้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการสื่อสารน้อย จึงมักมีความฉลาดทางสังคมน้อย[22] อย่างไรก็ตาม จากรูปแบบการเรียนการสอนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่มุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้รับการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยนักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องพบปะและสื่อสารกับเพื่อน อาจารย์ สหสาขาวิชาชีพ หรือผู้รับบริการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความฉลาดทางสังคมนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่หลากหลายทั้งภายในตนเองและสิ่งแวดล้อม[4] แม้ว่านักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมการติดสนทนาออนไลน์สูง แต่ก็ยังได้รับการขับเคลื่อนและเรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพจากรูปแบบการเรียนการสอนของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้พฤติกรรมติดการสนทนาออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคม แต่ไม่สามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้

2.5 รูปแบบการเรียนรู้ไม่สามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคม (r=.172, p<.01) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่มีรูปแบบการเรียนรู้อย่างอิสระ ชอบคิด ชอบทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียนสูง

มักมีความฉลาดทางสังคมสูง ทั้งนี้ สามารถอธิบายตามแนวคิดความฉลาดทางสังคมของโกลแมน[4] ได้ว่า บุคคลมีการพัฒนาความฉลาดทางสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลจะส่งผลทำให้ความสามารถในการเรียนรู้หรือการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการรู้จักเข้าใจตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีความแตกต่างกันด้วย ผู้ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่อิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มักจะมีความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมสูง[4] เช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาล หากนักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้ที่อิสระ สามารถคิดวิเคราะห์ และออกแบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ก็ย่อมมีความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมสูง ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของมาฮาเนช[6] ที่พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของประเทศจอร์แดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การที่รูปแบบการเรียนรู้ไม่สามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้นั้น อาจเกิดจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีขั้นตอนเป็นลำดับขั้น ทั้งในส่วนของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความปลอดภัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จากลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้รับการกระตุ้นและเสริมสร้างทักษะเชิงวิชาชีพอย่างเท่าเทียมกัน และมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามแนวทางของการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลไม่มีความหลากหลายเพียงพอที่จะสามารถทำนายความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลได้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของซูไลมาน[23] ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มักมีรูปแบบการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้รูปแบบการเรียนรู้นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์และสังคม รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับคณาจารย์และผู้เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือกิจกรรม/ โปรแกรมเสริมหลักสูตร ที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล ที่มีประสิทธิภาพ

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถาบันหรือผู้เกี่ยวข้อง ในการวางนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษา วางแผนการจัดการศึกษา หรือจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักศึกษา

3. เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโปรแกรมเสริมเสร้างความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล อันเป็นการพัฒนาสมรรถนะและคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย และให้ทุนสนับสนุนการนำเสนอผลงานวิจัยแบบปากเปล่า ในที่ประชุมวิชาการทางการศึกษาพยาบาลโลก ครั้งที่ 21 ประเทศออสเตรเลีย นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาพยาบาลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยในการทำวิจัยครั้งนี้

REFERENCES

1. Vinijkul, S., Reansuwong, S., and Sukarate, P. Relationship between Academic Environment, Learning Happiness, and Academic Achievement of Nursing Students at Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. Kuakarun Journal of Nursing, 2014; 21: 7-24. (in Thai)
2. Kaewmart, N. Nursing Students with Depression. Journal of Faculty of Nursing, Burapha University, 2013; 21(3): 14-23. (in Thai)
3. Wongkumsin, T. Social Intelligence and Pro-social Behaviors of Students in Faculty of Social Sciences at Kasetsart University. Journal of the Association of Researchers, 2015; 20(3): 87-98. (in Thai)
4. Goleman, D. Social Intelligence: The New Science of Human Relationship. London: Random House Group, 2006.
5. Albrecht, K. Social Intelligence: The New Science of Success. San Francisco: Jossey-Bass A. Wiley Imprint, 2006.
6. Mahasneh, A. M. Learning Styles as a Predictors of Emotional Intelligence among Sample of Jordanian University Students. European Journal of Business and Social Sciences, 2013; 2(20): 46-55.
7. Kundu, M., Saha, B., Mondal, B.C. Adjustment of Undergraduate Students in Relation to Their Social Intelligence. American Journal of Educational Research, 2015; 3(11): 1398-1401.
8. Hamissi, J., Babaie, M., Hosseini, M., Babaie, F. The Relationship between Emotional Intelligence and Technology Addiction among University Students. International Journal of Collaborative Research on Internal Medicine & Public Health, 2013; 5(5): 310-319.
9. Bhatia, G. A Study of Family Relationship in Relation to Emotional Intelligence of the Students of Secondary Level. International Journal of Scientific and Research Publications, 2012; 2(12): 1-5.
10. Department of Mental Health. EQ: Emotional Quotient. Nontaburi: Department of Mental Health, 2000. (in Thai)
11. Photong, P., Pumpuang, S, Khachat S. Stress, Adaptation, and Emotional Intelligence among the First Year Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi. Journal of Phrapokklao Nursing College, 2011; 22(2): 1-14. (in Thai)
12. Kaur, G., Singh, A. Relationship among Emotional Intelligence, Social Intelligence, Spiritual Intelligence and Life Satisfaction of Teacher Trainees. International Journal of Teacher Educational Research, 2013; 2(7): 1-9.
13. Visudtibhan, J.P., Disorntatiwat, P. Learning Style Preferences of Nursing Students at Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University. Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 2015; 25(1): 70-82. (in Thai)

14. Yongyingyuen, C. Factors Associated with Emotional Intelligence among Nursing Students at the Nursing Colleges in the North East Part of Thailand, the Ministry of Public Health. [Unpublished Master's Thesis]. Mahasarakham: Mahasarakham University, 2003. (in Thai)
15. Resnick, M.D., Beatman, P.S., Blum, R.W., Bauman, K.E., Harris, K.M., Jones, J., Tabor, J., Beuhring, T., Sieving, R.E., Shew, M., Ireland, M., Bearinger, L.H., Udry, J.R. Protecting Adolescents from Harm: Findings from the National Longitudinal Study on Adolescent Health. JAMA, 1997; 278(10): 823-832.
16. Suwitthaya, K. The Study and Development of Social Intelligence for Higher Education Students in the Southern of Thailand. Sudthiparitha, 2015; 28(86): 127-151. (in Thai)
17. Thongkambunjong, W., ChooChom, O., Intasuwan, P., Supparerkchaisakul, N. Causal Factors and Effect of Internet Dependency Behavior of High School Students in Bangkok Metropolis. Journal of Behavioral Science, 2011; 17(2): 103-119. (in Thai)
18. Nopparat, P. Factors Related to Sexual Risk Behaviors among High School Students and Vocational Students. [Unpublished Master's Thesis]. Chiang Mai: Chiang Mai University, 2000. (in Thai)
19. Moopayak, K., Udomphanthurak, J., Kanyapattanaporn, C., Sangchan, C., Kaesornsamut, P. Correlation between Emotional Intelligence and Adaptive Behaviors of Nursing Students. Journal of Nursing Science, 2015; 33(1): 55-65. (in Thai)
20. Auntongtim, S., Laojeerunkul, P., Pojpanitchpong, S., and Duangtip, C. The Adjustment of the First-year Undergraduate Students of Higher Educational Institutes in Muang District, Chiang Rai Province. APHEIT JOURNALS, 2017; 23(1): 19-25. (in Thai)
21. Kanbur, A. A research for Exploring the Social Intelligence as a Way of Coping with Work-Family (WFC)/Family-Work (FWC) Conflict. Journal of Business Research-Türk, 2015; 7(1): 145-167.
22. Pabian, S., Vandebosch, H. Developmental Trajectories of (Cyber) Bullying Perpetration and Social Intelligence during Early Adolescence. Journal of Early Adolescence, 2016; 36(2): 145-170.
23. Suliman, W.A. The Relationship between Learning Styles, Emotional & Social Intelligence, and Academic Success of Undergraduate Nursing Students. Journal of Nursing Research, 2010; 18(2): 136-143.